

MIKÄ ON YHTEISTÄ KAIKILLE VUOROVAIKUTUSPROSESSIEN TUTKIMUSKESKUKSEN PERHETERAPIAKOULUTUSOHJELMILLE?

J.-C.Wahlbeck, H.Lounavaara-Rintala & P.Vuornos

1. KOULUTTAJAT KEHITTÄVÄT JATKUVASTI YHDESSÄ NÄKEMYSTÄÄN PERHETERAPIASTA JA KOULUTTAMISESTA

Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskuksen puitteissa yhdessä kehitetyistä näkemyksistä voi lukea mm. keskuksen julkaisemasta kirjasta (Vuorovaikutuskuvia. Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskus, Helsinki 1999).

Pääkouluttajat ovat kirjoittaneet perheterapiasta psykoterapiana (J.-C.Wahlbeck & H.Lounavaara-Rintala: Perheterapia psykoterapiana. Kirjassa: Vuorovaikutuskuvia. Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskus, Helsinki 1999, 128-134.) ja puhuneet aiheesta mm. kansainvälisissä kongresseissa (J.-C.Wahlbeck & H.Lounavaara-Rintala: Family Therapy as Psychotherapy. V Nordiska kongressen i familjeterapi, 19.-22.8.1999 Tammerfors. Abstracts 57. ; J.-C.Wahlbeck, H.Lounavaara-Rintala & P.Vuornos: Family Therapy as Psychotherapy. XII IFTA Family Therapy World Congress, Oslo 14-17 June 2000. Final Programme, 112).

Kehitettäessä yhteistä koulutusfilosofiaa ja didaktiikkaa on mm. syntynyt artikkeli perheterapeutin osaamisesta ja etiikasta (J.-C.Wahlbeck, H.Lounavaara-Rintala & P.Vuornos: Perheterapeutin osaaminen ja etiikka. Perheterapia 3/2001, 4-12.)

Työnohjauksen prosessimaisen luonteen ymmärtämiseksi koulutuksissa (J.-C.Wahlbeck: Prosessoitava työnohjaus ja konsultaatio. Kirjassa: Vuorovaikutuskuvia. Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskus, Helsinki 1999, 177-184 ; J.-C.Wahlbeck: Työnohjauksen arkea ja taikaa. Perheterapia 1/2002, 42- 48) oli tärkeää, että pääkouluttajat osallistuivat yhteisesti systeemisen prosessikonsultaation koulutukseen 1993-94 Sveitsissä Gottlieb Duttweiler Institutin järjestämänä. Yhteinen kouluttautuminen kotimaassa ja ulkomailla on muutenkin ollut olennainen osa Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskuksen yhteishengen ylläpitämisessä.

Perheterapiakoulutuksiin sopivia innovatiivisia koulutusmenetelmiä on keksitty ja kokeiltu monivuotisessa yhteistyössä kokoneiden kouluttajakollegojen kanssa (P.Tuhkasaari & J.-C.Wahlbeck: Jungilainen taideryhmäterapia perheterapiakoulutuksessa. Perheterapia 3/1995, 18-22. ; P.Holm & J.-C.Wahlbeck: Perheterapeutin identiteetin ulottuvuuksien prosessoiminen koulutuksessa. Kirjassa: Perheterapian kehittyvä ammattikäytäntö. Suomen Perheterapiayhdistys ry, Loimaa 2003, 85-89.).

Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskus on Eurooppalaisen perheterapiayhdistyksen (EFTA) perheterapiakoulutusinstituuttien kamarin (TIC) jäsen (vuodesta 2004).

2. KOULUTUSYHTEISÖN YDINTIIMI TEKEE YHDESSÄ SEKÄ PERHETERAPIAA ETTÄ TUTKIMUSTA YHTEISEN KOULUTTAMISEN LISÄKSI

Koulutusyhteisön ydintiimi luo jaettua pohjaa kouluttamista ajatellen myös yhteisen kliinisen ja tutkimuksellisen toiminnan kautta. Tutkimusprojekteina on ollut mm. psykoottisten lasten perheterapia (K.Johansson, H.Lounavaara-Rintala, J.-C.Wahlbeck & E.Varilo: Psykoottisia perheterapiapelejä. Perheterapia 3/1987, 11-16, 23.), lastensuojelukentän vuorovaikutuskuvat (H.Lounavaara-Rintala, E.Varilo, P.Vuornos & J.-C.Wahlbeck: Lastensuojelua käyttävät perheet.

Psykologia 1/1998, 4-10. ; J.-C.Wahlbeck: Lastensuojelukuvioista. Perheterapia 1/2004, 16-23 ; J.-C.Wahlbeck Reflekerande processer och barnskyddsarbete. Kirjassa: H.Eliassen&J.Seikkula (Red.) Reflekerende prosesser i praksis. Universitetsforlaget, Oslo 2006, ss.81-93.), menneisyysmatkailu (E.Varilo, H.Lounavaara-Rintala, L.Varilo, P.Vuornos & J.-C.Wahlbeck: Menneisyyden rakentaminen lastensuojeluperheiden nuorten hoitokeinona. Psykologia 3/2000, 212-221), innovatiivisuus hoito-organisaatioissa (H.Lounavaara-Rintala, E.Varilo, P.Vuornos & J.-C.Wahlbeck: Innovatiiviselle yksikölle kohtalokkaat uhat hoito-organisaatioissa. Kirjassa: R.Rinne & J.Seikkula (Toim.) Ja äkisti uusi aikakausi. Suomen Mielenterveysseuran Psykoterapiataitojen instituutti, Jyväskylä 2001, 87-94.), luovat menetelmät perheterapiassa (J.-C.Wahlbeck: Perheterapia ja luovuus. Perheterapia 3/2003, 4-18; J.-C. Wahlbeck: Familjeterapins lyriska dimensioner. Fokus på familien 3/2008, 227-234), yhteinen osallistuminen EU-rahoitettuun ja Helsingissä, Ateenassa ja Lontoossa toteutettuun masentuneiden lasten yksilö- ja perheterapia-tutkimusprojektiin (J.-C.Wahlbeck & H.Lounavaara-Rintala & P.Vuornos: Warming up Frozen Minds. Workshop in the Nordic Family Therapy Congress, August 16th-18th 2002, Reykjavik. ; H.Lounavaara-Rintala & J.-C.Wahlbeck: Kokemuksia depressiivisten lasten perheterapioista. Workshop Psykologikongressissa Jyväskylässä 5.9.2002 ; H.Lounavaara-Rintala, P.Vuornos & J.-C.Wahlbeck: Kokemuksia depressiivisten lasten perheterapioista. Kirjassa: Perheterapian kehittyvä ammattikäytäntö. Suomen Perheterapiayhdistys ry, Loimaa 2003, 200-215.) sekä perheterapian näkeminen sukuterapiana (H.Lounavaara-Rintala, P.Vuornos & J.-C.Wahlbeck: Perheterapia sukuterapiana hoidossa ja koulutuksessa. Teoksessa: Niskanen, H. (toim.) (2006) Perheterapia keskellä elämää. Toinen suomalainen perheterapiakongressi. Vantaa: Dark Oy.).

3. KOULUTUSOHJELMAT TOTEUTETAAN ISOMORFISESTI PERHETERAPIOITA VASTAAVALLA TAVALLA PSYYKKISESTI PAINOTTUNEINA VUOROVAIKUTUSPROSESSEINA

Jokaisessa koulutusohjelmassa pidetään luonnollisesti huolta siitä, että kaikki tiedossa olevat muodolliset vaatimukset (tuntimäärät, kouluttajien pätevyys jne.) täyttyvät.

Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskuksen eettiseen toimikuntaan kaikissa koulutuksissa kuuluvat professori Jarl Wahlström Jyväskylän yliopistosta ja professori Jorma Piha Turun Yliopistollisesta Keskussairaalasta.

Koulutusyhteisö on pitkän yhteisen kokemuksensa pohjalta oppinut hahmottamaan ne pakolliset teoreettiset ja tekniset asiat, jotka ovat pakollisia kaikissa koulutusohjelmissa. Jokaisen koulutukseen osallistuvan on opittava riittävästi perheterapian historiasta, perheterapian eri koulukunnista, perheterapian erityisluonteesta psykoterapioiden joukossa, perheterapeuttisen keskustelun vetämisestä, perheterapian luovista menetelmistä, perheen ja yksilön elämänkaaren esille nostamista teemoista ja psyykkisistä häiriöistä nähtyinä suhteessa perheen vuorovaikutuskenttään.

Jokainen koulutus rakentuu kuitenkin lopulliseen muotoonsa vuorovaikutuksessa kulloisenkin koulutusryhmän kanssa. Viime aikoina on esimerkiksi tullut tavaksi välillä rakentaa koulutuspäiviä otsikolla "Avoimiksi jääneet kysymykset", jotta ko. koulutusryhmä pääsisi poimimaan yhteisesti kouluttajan kanssa käsiteltäviksi juuri ne aiheet, jotka sen nimenomaisen koulutusprosessin ja siinä käydyn keskustelun kannalta vaativat syvällisempää paneutumista.

Kouluttajatkin oppivat ja kehittyvät koulutettavien mukana. Viime aikoina on esim. psyykkisen asennoitumisen merkitys tekniikkaopetuksessa noussut esille, mikä vaatii muita didaktisia ratkaisuja kuin helposti pelkästään ulkokohtaista omaksumista tukevat menetelmät.

Perheterapeutti kohtaa kaiken ikäisiä ihmisiä, joilla on monenlaisia kysymyksenasetteluja. Täten on mahdotonta käsitellä koulutuksessa ennakoiden kaikkia mahdollisia psykologisia teemoja, joiden suhteen täytyy osata keskustella ja auttaa (J.-C.Wahlbeck: Kompasseja elämän ristiriitoihin. Runollisia visioita psykologisista teemoista. Ai-ai, Mielikirjat, Jyväskylä 2003.). Koulutuksellisesti voidaan ainoastaan huolehtia sellaisesta perustiedosta, perustaidosta ja perusasenteesta, että koulutettavat sitten perheterapeutteina ovat valmiit oppimaan lisää vuorovaikutuksessa asiakkaittensa kanssa sekä seuraamalla kansainvälistä perheterapiakeskustelua kirjojen, artikkeleiden ja kongressien kautta.

4. VAIKKA PERUSVIITEKEHYS ON LUOVALLA TAVALLA SYSTEEMINEN KOULUTETTAVILLA ON TILAA PROFILOITUA ITSELLEEN SOPIVALLA TAVALLA PERHETERAPEUTTEINA

Pääkouluttajat ovat aikoinaan vuosia opiskelleet yhdessä systeemistä perheterapiaa Suomessa, Italiassa ja Tukholmassa. Tämä systeeminen näkemys on kuitenkin nykyään luova monessakin mielessä ja siihen on tullut paljon aineksia muistakin perheterapian koulukunnista ennen kaikkea reflektiivisyyden, narratiivisuuden, ratkaisukeskeisyyden ja psykodynaamisuuden kautta.

Kaikissa koulutusohjelmissa koulutettaville tarjoutuu tilaa valita itselleen sopiva suuntautuneisuus perheterapian kansainvälisestä kirjosta (J.-C.Wahlbeck: Mistä tuulee tänään perheterapiassa? Systemisyys, ratkaisukeskeisyys, reflektiivisyys ja narratiivisuus. Kasper 2/2003, 4-5.). Koulutettaville pyritään välittämään suvaitsevainen ja yhteistyötä mahdollistava asenne muita psykoterapiamuotoja kohtaan (H.Lounavaara-Rintala: Työryhmiä ja koulukuntia. Psykoterapeuttiset paradigmat työryhmätyöskentelyssä. Kirjassa: Vuorovaikutuskuvioita. Vuorovaikutusprosessien tutkimuskeskus, Helsinki 1999, 120-127. ; H.Lounavaara-Rintala: A hard chip in a soft reality. Towards a (social) psychology of psychotherapy. Human Systems 1998, 9:1:51-58.).